

Mnenje Odbora regij – Tretji zakonodajni paket: Evropski trgi z električno energijo in zemeljskim plinom

(2008/C 172/11)

ODBOR REGIJ

- opozarja, da mora biti potrošnik v središču vseh razmišljanj o liberalizaciji energije;
- je zato naklonjen dodatnim ukrepom na področju ločevanja prenosnih omrežij;
- izraža zadovoljstvo, da zakonodajni paket predlaga dokončno izoblikovanje notranjega trga z energijo z dodatnimi zakonodajnimi ukrepi, ki bi novim udeležencem zagotovili nediskriminatoren dostop do prenosnih omrežij in s tem spodbudili konkurenco, izboljšali usklajevanje med regulatorji in UPO, spodbudili vlaganje v proizvodnjo električne energije in v omrežja ter povečali preglednost trga;
- poziva Komisijo, naj z ustreznimi ukrepi prepreči koncentracijo trgov in spodbudi pojavljanje večjega števila različnih zasebnih in javnih operaterjev; države članice, ki to želijo, lahko sklenejo, da ne bodo izvajale predpisov o pravnem ločevanju upravljavcev distribucijskega omrežja za priključena podjetja, ki električno energijo dobavljajo manj kot 100 000 priključenim strankam ali pa jo dobavljajo majhnim ločenim omrežjem;
- se zavzema za spodbujanje lokalne in regionalne proizvodnje energije iz obnovljivih virov, ki ustrezajo lokalnim okoljskim razmeram, kar bi zmanjšalo stroške prenosa energije in emisije v celotni EU. Treba je torej spodbujati izdelavo specifičnih energetskega načrtov na regionalni ravni, ki jih bo treba ustrezno uskladiti in vključiti v nacionalni okvir in okvir Skupnosti.

Poročevalec: Michel LEBRUN, poslanec v valonskem parlamentu (BE/EPP)

Referenčni dokumenti

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2003/54/ES o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo

COM(2007) 528 konč. – 2007/0195 (COD)

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2003/55/ES o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom

COM(2007) 529 konč. – 2007/0196 (COD)

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Agencije za sodelovanje energetske regulatorjev

COM(2007) 530 konč. – 2007/0197 (COD)

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1228/2003 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije

COM(2007) 531 konč. – 2007/0198 (COD)

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1775/2005 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina

COM(2007) 532 konč. – 2007/0199 (COD)

Politična priporočila

Splošna priporočila

ODBOR REGIJ

1. opozarja, da lokalne in regionalne oblasti pomembno prispevajo k uspehu evropskih pobud in igrajo bistveno vlogo v evropski energetske politiki;
2. poudarja, da je energija bistvena tako za državljane kot za konkurenčnost podjetij. Lokalne in regionalne oblasti kot organi, ki so blizu državljanom, želijo, da imajo potrošniki nemoten dostop do električne energije in zemeljskega plina po konkurenčnih cenah in z učinkovitimi storitvami;
3. opozarja, da mora biti potrošnik v središču vseh razmišljanj o liberalizaciji energije;
4. ugotavlja, da liberalizacija energije v številnih državah članicah še ni prinesla pričakovanih rezultatov in da dejanski enotni trg z električno energijo in zemeljskim plinom v EU ne obstaja;
5. se strinja z analizo Evropske komisije glede opaženih primerov slabega delovanja trgov z električno energijo in zemeljskim plinom: velike koncentracije trga, visoke stopnje vertikalne integracije energetske družb, razdrobljenosti trgov, nepreglednosti glede oblikovanja cen, neuskladenosti upravljavcev prenosnih omrežij (UPO);
6. izraža zadovoljstvo, da zakonodajni paket predlaga dokončno izoblikovanje notranjega trga z energijo z dodatnimi zakonodajnimi ukrepi, ki bi novim udeležencem zajamčili nedi-

skriminatore dostop do prenosnih omrežij in s tem spodbudili konkurenco, izboljšali usklajevanje med regulatorji in UPO, spodbudili vlaganje v proizvodnjo električne energije in v omrežja ter povečali preglednost trga;

7. izraža zadovoljstvo, da je razvoj regionalnih trgov vključen v zakonodajni paket, saj meni, da je to bistven korak k oblikovanju enotnega trga z električno energijo in zemeljskim plinom v EU;
8. pozdravlja dejstvo, da si je Evropska komisija za cilje evropske energetske politike zadala ne samo konkurenčnost, ampak tudi varnost oskrbe in trajnost, obenem pa poudarja, da ti trije cilji niso nujno združljivi, zato je med njimi treba najti pravo ravnovesje;
9. priznava, da je glavni cilj tretjega zakonodajnega paketa izboljšati delovanje evropskih trgov z električno energijo in plinom, vendar upa, da bo ta paket podprl tudi druge cilje politik Skupnosti, kot je izboljšanje energetske učinkovitosti in ublažitev podnebnih sprememb. Zato je treba doseči, da bodo obnovljivi viri energije postali najbolj privlačni;
10. opozarja na svoje prejšnje mnenje, v katerem je zagovarjal to, da se okoljski stroški vračunajo v potrošniško ceno (CdR 216/2005). Takšna pobuda bi zahtevala sprejem specifične zakonodaje na ravni EU, česar pa zakonodajni paket sploh ne predvideva, zato OR poziva Komisijo, da pripravi predlog takšnega sistema. Pri njegovi pripravi bo ob upoštevanju učinkov na konkurenčnost EU in izvajanje lizbonske strategije treba paziti na to, da uresničevanje takšne pobude ne bo povzročilo nesorazmernega povišanja cen energije;

11. meni, da je kljub pretežno pozitivni oceni učinka tretjega zakonodajnega paketa o energiji, ki jo je izpeljala Komisija, treba še naprej pozorno spremljati posledice predlaganih ukrepov na socialnem, ekonomskem in okoljevarstvenem področju, zlasti na lokalni in regionalni ravni.

Notranji trg z električno energijo in zemeljskim plinom

Konkurenca

ODBOR REGIJ

12. opozarja, da bi morala liberalizacija trgov z električno energijo in plinom pomeniti konec monopolov energetskih družb v državah članicah in spodbudo konkurenci. Ta je dejansko mogoča le v primeru, če so – na ravni ponudbe – različni proizvajalci in dobavitelji resnični tekmeči;

13. ugotavlja, da je glede proizvodnje električne energije za nacionalne trge trenutno značilen dejanski monopol ali oligopol. Kar zadeva zemeljski plin, je število potencialnih proizvajalcev ne samo omejeno, ampak poleg tega za proizvajalce iz tretjih držav ne veljajo predpisi Evropske unije, čeprav zagotavljajo večino oskrbe;

14. poziva Komisijo, naj z ustreznimi ukrepi prepreči koncentracijo trgov in spodbudi pojavljanje večjega števila različnih zasebnih in javnih operaterjev. Pri tem imajo ključno vlogo lokalna in regionalna energetska podjetja, zato lahko države članice, ki to želijo, sklenejo, da ne bodo izvajale predpisov o pravnem ločevanju upravljavcev distribucijskega omrežja za priključena podjetja, ki električno energijo dobavljajo manj kot 100.000 priključenim strankam ali pa jo dobavljajo majhnim ločenim omrežjem;

15. vztraja, da mora biti novim udeležencem na trgu omogočeno, da vlagajo v nove zmogljivosti za proizvodnjo električne energije in uvoz plina, s čimer bi nastali „enaki konkurenčni pogoji“ (*level playing field*), ugodni za razvoj konkurenčnega trga;

16. opozarja, da resnično konkurenčen trg tudi lokalnim in regionalnim proizvajalcem električne energije iz obnovljivih virov omogoča enakopraven dostop do porabnikov.

Zahteve v zvezi z ločevanjem (unbundling)

ODBOR REGIJ

17. ugotavlja, da pravno in funkcionalno ločevanje (*unbundling*) prenosnih omrežij, ki je obvezno od 1. julija 2004, ne zadošča za zagotavljanje dobrega delovanja trga, saj ne odpravlja nasprotja interesov, ki izvira iz vertikalne integracije podjetij;

18. se strinja, da se vertikalno integrirano podjetje nagiba k temu, da omrežja smatra kot strateško prednost, ki služi poslovnemu interesu integrirane enote in ne splošnemu interesu odjemalcev omrežja, in zlasti k temu, da premalo vlaga v nova omrežja iz strahu, da takšne naložbe ne bi pomagale tekmečem k uspehu na njegovem nacionalnem trgu;

19. je zato naklonjen dodatnim ukrepom na področju ločevanja prenosnih omrežij;

20. ugotavlja, da ločevanje lastništva, ki ga zagovarja Komisija, nima enotne podpore držav članic, čeprav je to način, kako zagotoviti enak dostop do omrežij vsem dobaviteljem in nevtralnost naložbene politike v prenosna omrežja;

21. zato ocenjuje, da bi morale države članice, ki to želijo, imeti možnost, da se odločijo za pristop, ki temelji na imenovanju „neodvisnega upravljavca omrežja“, čeprav bi ta možnost lahko imela neželene posledice za delničarje (izguba nadzora, privatizacija itd.). Zato je treba državam članicam kot dodatno možnost omogočiti „učinkovito in uspešno ločevanje“, ki po eni strani temelji na učinkoviti neodvisnosti upravljavcev prenosnega omrežja, po drugi pa na jasnih predpisih o naložbah v omrežje;

22. se zavzema za to, da bi se pravno in funkcionalno ločevanje distribucijskega omrežja, ki je obvezno šele od 1. julija 2007, izvajalo ne samo po črki, ampak tudi v duhu zakona; da bi se tako čim bolj učinkovito borili proti koncentraciji trgov, je sočasno potrebna tudi strategija podpore malim in srednjim podjetjem, dejavnim na energetskem področju; Odbor zato pozdravlja ohranitev sedanje izjeme za male upravljavce distribucijskih omrežij (z manj kot 100.000 strankami);

23. meni, da bi bilo treba spodbujati lokalne in regionalne oblasti, naj postanejo aktivni delničarji v upravljavcih omrežij prenosa in distribucije, ki so dejanske osi energetskega trga.

Regulatorji za energetske trg

ODBOR REGIJ

24. vztraja pri potrebi po neodvisnih, a tudi kompetentnih in učinkovitih regulativnih organih na trgu, na katerem delujejo monopolistični in/ali prevladujoči operaterji;

25. je zadovoljen, da je vloga nacionalnih regulatorjev usklajena in okrepljena. Pomembno je, da se regulatorji ne osredotočijo zgolj na regulirane dejavnosti, ampak da bdijo tudi nad dobrim splošnim delovanjem trga, s predhodnimi pooblastili za odločanje po prostem preudarku;

26. ugotavlja, da regulatorji pogosto gledajo preveč kratkoročno, ko želijo za vsako ceno znižati tarife električnega in plinskega omrežja, obenem pa izgubijo iz vida dolgoročne cilje: optimalni razvoj omrežja in izboljšanje – ali vsaj ohranjanje – kakovosti omrežja in storitev; regulativni organi naj bi torej pri izvajanju svojih nalog uporabili celosten pristop, ki naj ne bi zajemal le urejanja cen;

27. poudarja, da morajo regulativni organi imeti potrebno strokovno znanje, da bi lahko spodbujali k vlaganjem v omrežja, tudi v tista, ki so potrebna za obnovljivo energijo;

28. zahteva, da metode *benchmarkinga* (primerjalnih analiz) tarif in stroškov dostopa do omrežij za prenos in distribucijo, ki jih bodo uveljavili regulatorji, vključujejo ne samo kvantitativne (stroške) ampak tudi kvalitativne vidike (npr. merila zanesljivosti kakovosti omrežij), da bi ohranili sedanjo raven kakovosti omrežij.

Naložbe za zagotovitev varnosti oskrbe z energijo

ODBOR REGIJ

29. ugotavlja ne le, da je varnost oskrbe z energijo ogrožena zaradi nezadostnega vlaganja v nove elektrarne, marveč tudi, da je temeljnega pomena za zagotavljanje varnosti oskrbe vzpostavitev novih prenosnih in distribucijskih omrežij ter širitev in izboljšanje obstoječih omrežij, pa tudi povezovanje omrežij med seboj, kar bo zahtevalo velike naložbe in rešitev pomembnih težav pri snovanju in uresničevanju;

30. vztraja pri pomenu stabilnega okolja, ki je privlačno za vlagatelje;

31. poudarja velik pomen, ki ga bo imela diverzifikacija energetskega virov na zagotavljanje varnosti oskrbe z energijo;

32. se zavzema za spodbujanje lokalne in regionalne proizvodnje energije iz obnovljivih virov, ki ustrezajo lokalnim okoljskim razmeram, kar bi zmanjšalo stroške prenosa energije in emisije v celotni EU. Treba je torej spodbujati izdelavo specifičnih energetskega načrtov na regionalni ravni, ki jih bo treba ustrezno usklajevati in vključevati v nacionalni okvir in okvir Skupnosti;

33. Komisijo poziva, naj sprejme vse potrebne ukrepe, da bi proizvajalce in upravljavce omrežij spodbudili k vlaganju v izgradnjo objektov za proizvodnjo oziroma izgradnjo infrastrukture za omrežja ter tako lokalni proizvodnji obnovljive energije omogočili povsem enakopraven dostop do trga;

34. vseeno želi Komisijo opozoriti, da sedanja omrežja na splošno niso bila zgrajena tako, da bi lahko sprejela velik del energije iz obnovljivih virov, zato bodo potrebna vlaganja in torej dodatna finančna sredstva za prilagoditev omrežij razvoju energije iz obnovljivih virov. Treba bo tudi reševati vprašanje energetskega zalog, kar bo zahtevalo nove naložbe, ki ne bodo nezanesljive;

35. odločno poudarja, da so politike razumne porabe energije in energetske učinkovitosti najboljši način za zmanjšanje sedanje napetosti med ponudbo in povpraševanjem po energiji.

Varstvo porabnikov

ODBOR REGIJ

36. opozarja, da morajo biti obveznosti zagotavljanja javne storitve nujno dopolnilo konkurence in ostati v središču procesa odpiranja trga;

37. priporoča, da svobodo izbire porabnikov energije spremenijo v trdna jamstva glede njihovih pravic. V ta namen bi bilo

zaželeno, da bi bile določbe prihodnje *evropske listine o pravicah odjemalcev energije* pravno zavezujoče;

38. pozdravlja oblikovanje *maloprodajnega foruma*, po vzoru Firenškega foruma in Madridskega foruma;

39. poziva Komisijo k pozornejšemu spremljanju maloprodajnih trgov, da bi ocenili učinke liberalizacije na gospodinjstva, s čimer bi lahko povečali zaupanje porabnikov v energetske trg in omejili nevarnost tržnih manipulacij;

40. poudarja pomen preglednejšega zaračunavanja električne energije in plina, da bi porabnike spodbudili k spremembi obnašanja, torej varčevanju z energijo in večji energetske učinkovitosti;

41. vztraja, da je treba vzpostaviti nevtralne informacijske sisteme, neodvisne od dobaviteljev, ki bodo omogočili samodejno upravljanje zamenjav (*switch*);

42. Komisijo poziva, naj za splošno uvedbo pametnih števec postavi dva pogoja: da je finančno razumna in sorazmerna glede na varčevanje z energijo, ki ga lahko dosežejo različni tipi strank;

43. priporoča, da se v prihodnje poveča zaščita ranljivih porabnikov, v okviru boja proti pojavu energetske revščine.

Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev

ODBOR REGIJ

44. priznava, da je pri čezmejnih vprašanih regulativna vrzel in da je treba na nekaterih delih trga izboljšati medsebojne povezave;

45. vendar je bolj naklonjen okrepitvi Skupine evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (EREG) kot temu, da bi jo zamenjali z novo agencijo. Namesto da bi vzpostavili novo strukturo, ki bi prinesla nove stroške in birokratsko breme, bi bilo dejansko mogoče nadaljevati na sedanji podlagi, z okrepljeno ERGEG, ki bi imela pristojnosti za obravnavo čezmejnne problematike in bi dobila tudi druge naloge, ki naj bi jih imela predlagana nova agencija. Če se konkurenca tako ne bi dovolj povečala, potem bi bila ustanovitev ločene agencije upravičena.

Čezmejnne izmenjave

ODBOR REGIJ

46. izraža zadovoljstvo, da tretji zakonodajni paket krepi sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij (UPO) in ustanavlja evropsko omrežje UPO. S tem se spodbujajo čezmejnne izmenjave električne energije in zemeljskega plina, ki so eden od nujnih predpogojev za polno delovanje notranjega trga; velika zmogljivost prenosa je temeljni tehnični pogoj tako za varno dobavo kot za učinkovito konkurenco na skupnem energetskega trgu. To sedaj velja zlasti za vzhodne države članice EU, ki si prizadevajo za dokončno prekinitve energetske odvisnosti od svojih vzhodnih sosed;

47. meni, da si je treba prizadevati za postopni prehod k regionalnim upravljavcem prenosnih omrežij;

48. opozarja, da Evropska komisija s predlogi glede evropskega omrežja UPO za električno energijo in plin upravljavcem prenosnih omrežij daje skoraj regulativno vlogo, za agencijo pa se zdi, da je omejena na vlogo posvetovalnega telesa. Nekatere določbe, kot so določbe o preglednosti in določbe o izmenjavah, sodijo bolj v pristojnost regulativnih organov;

49. pozdravlja predlog, da se evropskemu omrežju UPO za električno energijo naloži obveznost, da vsaki dve leti objavi desetletni načrt naložb v omrežja v vsej EU;

50. želi, da bi imeli novi udeleženci na trgu, zlasti lokalna in regionalna podjetja z električno energijo, ravno toliko informacij o trgih kot tista podjetja, ki so na trgu že dolgo.

Prenosno omrežje za plin

ODBOR REGIJ

51. meni, da ima omejenost zmogljivosti za skladiščenje plina – te so pogosto tudi v rokah prejšnjih operaterjev – resne posledice za konkurenco v sektorju plina, posredno pa tudi za sektor proizvodnje električne energije. Zato je naklonjen predlogom, katerih cilj je boljši dostop do objektov za skladiščenje ter objektov za LNG (utekočinjeni zemeljski plin);

52. podpira vzpostavitev sistema vhodno-izhodnih omrežij, v katerem so zmogljivosti dodeljene posameznemu območju/regiji in ne posebnemu plinovodu, kar spodbuja razvoj konkurence.

V Bruslju, 10. aprila 2008

Predsednik

Odbora regij

Luc VAN DEN BRANDE
